

بسم الله الرحمن الرحيم

زندگی خواجه عبدالله انصاری

(پیر هرات)

و

گزیده‌ای از برخی آثار او

نویسنده: مجید جلالی

ناشر: شرکت توسعه‌ی کتابخانه‌های ایران

۱۳۸۶

سرشناسه	: جلالی، مجید، ۱۳۵۵-
عنوان و پدیدآور	: زندگی خواجه عبدالله انصاری (پیرهرات) و گزیده‌ای از برخی از آثار او/ نویسنده مجید جلالی.
مشخصات نشر	: تهران : شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران ، ۱۳۸۶ .
مشخصات ظاهری	: ۲۰۳ ص. : مصور ، نقشه .
شابک	: ۲۵۰۰۰ ریال 3-62-5760-964
یادداشت	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه : ص. ۲۰۲-۲۰۳ .
موضوع	: انصاری ، عبدالله بن محمد، ۳۹۶-۴۸۱ ق. - نقد و تفسیر .
موضوع	: تصوف - متون قدیمی تا قرن ۱۴ .
موضوع	: عرفان - متون قدیمی تا قرن ۱۴ .
موضوع	: عارفان - ایران - سرگذشتنامه‌ها .
شناسه افزوده	: شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران .
رده‌بندی کنگره	: ۹۰۸ الف/۶/۲۸۲ BP
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷/۸۴
شماره کتابخانه ملی	: ۳۹۴۱۵-۸۵ م

به نام خدا	
نام کتاب	: زندگی خواجه عبدالله انصاری (پیرهرات)
ناشر	: شرکت توسعه کتابخانه‌های ایران
نویسنده	: مجید جلالی
چاپ اول	: تابستان ۱۳۸۶
چاپ	: چاپخانه فراین
تیراژ	: ۲۵۰۰ جلد
آدرس	: تهران، خیابان شریعتی، خیابان خواجه عبدالله انصاری، ابوذر جنوبی، کوچه نهم، پلاک ۱۱، طبقه اول
تلفن	: ۲۲۸۶۶۲۶۷ - ۲۲۸۶۵۸۳۲ - ۷۷۶۳۷۷۸۳، فکس: ۲۲۸۶۶۲۶۷
	: شابک: ۳-۶۲-۵۷۶۰-۹۶۴
	: ISBN: 964-5760-62-3

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۷	مقدمه
۹	پدر عبدالله
۱۵	خواستگاری و ازدواج
۱۷	تولد پر ماجرا
۲۴	نامگذاری کودک
۲۶	کودکی عبدالله
۳۲	نوجوانی عبدالله
۴۱	نخستین مسافرت به قصد حج و اقامت در بغداد
۵۳	شباهت خرقانی و بسطامی
۵۶	آغاز استادی و ارشاد
۵۸	روزهای نیازان
۶۲	دوازده سال محنت
۶۹	غلبه و پیروزی
۷۵	پیکار با اهل بدعت
۸۵	بر اوج بزرگی
۹۴	سالیان واپسین
۱۰۶	مشرب فکری
۱۰۸	مذهب و خلیفه خواجه
۱۱۰	اشاره‌ای به شرح حال شیخ ابوالحسن خرقانی
۱۱۱	اساتید خواجه عبدالله
۱۱۳	زبان و سبک خواجه
۱۱۵	نخستین سجع‌پرداز
۱۱۸	نثر سعدی و خواجه عبدالله
۱۲۰	چهار شاعر رباعی‌گوی
۱۲۱	معرفی مختصری از آثار خواجه
۱۲۳	گزیده رساله چهل و دو فصل

۱۲۳	فصل اوّل در علم و عمل و حکایت ابراهیم ادهم
۱۲۵	● گزیده رساله صد میدان
۱۲۵	میدان اول: توبه
۱۲۶	میدان دوم: مروت
۱۲۷	میدان سوم: انابت
۱۲۷	میدان چهارم: فتوت
۱۲۹	● گزیده‌ی رساله‌ی سؤال دل از جان
۱۳۳	● گزیده رساله ذکر
۱۳۳	ذکر چه گویند خلق
۱۳۴	ذکر درویشان
۱۳۴	● گزیده‌ی «و من مناجاته و فواید قدّس سرّه»
۱۳۸	● گزیده رساله و من کلامه قدّس سرّه
۱۳۹	● گزیده رساله بی‌نام
۱۴۴	● گزیده رساله کلمات (از باب دوّم تا ...)
۱۵۱	● گزیده رساله پرده حجاب حقیقت ایمان
۱۵۴	● گزیده کنز السالکین
۱۵۵	باب اوّل در مقالات عقل و عشق
۱۵۹	باب دوّم در مناظره‌ی شب و روز
۱۶۴	باب سوّم در بیان قضا و قدر
۱۶۷	باب چهارم در عنایت رحمان یا انسان
۱۶۸	● گزیده رساله قلندرنامه
۱۷۱	● گزیده الهی‌نامه
۱۷۴	● گزیده فوائد
۱۷۹	● گزیده‌هایی از طبقات الصّوفیه
۱۸۱	● گزیده رباعیات
۱۹۰	● سال‌شمار زندگی خواجه عبدالله انصاری

مقدمه

عبدالله انصاری هروی نویسنده‌ای بزرگ به شمار می‌رود، ولی با وجود این تقریباً هیچ‌گاه چیزی ننوشت! بیشتر آثار او که در دسترس ماست مبتنی بر یادداشت‌های طلاب و نوآموزان مجلس درس اوست، یادداشت‌هایی که انصاری به ندرت آن‌ها را بازبینی یا بازخوانی می‌کرد.

انصاری بیشتر معلّمی بود که سخن می‌گفت تا مؤلفی که می‌نوشت. آموزش‌های او در دوران طلبگی و بعدها به هنگام تدریس حدیث، که به برکت حافظه‌ی شگرفش تقویت شده بود، این قدرت را به وی می‌داد که هم چون کتابی صحبت کند. او را بیشتر با مناجات‌های پرشور عارفانه‌اش می‌شناسیم، اما در واقع این تنها یک بُعد شخصیت اوست؛ خواجه نه تنها عارفی شیفته، بلکه او مفسّر، محدّث، فقیه، واعظ و مدرّس و از بزرگانی بوده که در نزدیک کردن شریعت و طریقت می‌کوشیده است.

در کتاب حاضر خواجه عبدالله انصاری را پیر و مرشدی می‌یابیم که مترجم، مفسّر، معلّم اخلاق، استاد تصوّف نظری و شاعری ادیب و بالاتر از همه عارفی خداجوی که مدام چون مرغ حق، بانگ عاشقانه سر می‌دهد و الهی‌کنان خدا را در همه حال می‌طلبد. سخن او حق، کلام او عارفانه و زندگی او زاهدانه است. زندگی او پر از حوادث تلخ و شیرین است اما خواجه در همه حال با لبخند و صبر و حوصله، زندگی را آن‌گونه که باید، سپری می‌کند.

او هیچ‌گاه از ذکر و یاد حق دور نمی‌شود. فقط برای او و به یاد او زندگی می‌کند و می‌گوید و دیگران می‌نویسند. او عارفی سوخته‌جان است که در پرتو او دیگران فروزان و نورانی به چشم می‌آیند.

در کتاب حاضر سعی شده گوشه‌هایی از زندگی این بزرگوار، با استفاده از منابع متعدّد به سبک یک داستان بلند و زیبا بازنویسی شود. اما کم بودن منابع در مورد زندگی پدر عبدالله، سبب گردید بعضی از موارد کوچک مانند چگونه بازرگان شدن پدر عبدالله، خواستگاری و ازدواج را بازسازی نمایم تا شاید کمی از ابهامات زندگی ایشان و تاریخ آن روزگاران را روشن نماید.

و در آخر از بعضی آثار خواجه عبدالله، گزیده‌ای به صورت سلیقه‌ای از کتاب‌های معتبر مثل مجموعه رسائل فارسی دکتر سرور مولایی انتخاب گردید. امید که مورد استفاده و قبول علاقه‌مندان قرارگیرد.

ضمناً از سرکار خانم بتول سعیدی که زحمت ویراستاری این کتاب را کشیدند نیز صمیمانه تشکر می‌نمایم.

مجید جلالی، فرچک ورامین - تابستان ۱۳۸۵